MONITOR
Na Rok Pański 1778.
Nro LXXVIII.
Dnia 30. Września.

Reszta poprzedzaiącego Monitora.

Pyt: 3. *JAkim osobliwie sposobem czcić mamy Kapłany.*

Odp: Prosząc ich o benedykcyą, ktora pospolicie zwykła bydź skuteczną, gdy kto o nią prosi y przyimuie ią z zupełną wiarą y nabożeństwem. O tę niegdyś y sami Xiążęta Chrześciańscy z upokorzeniem: y owszem tak wiele ludzi świętych, pobożnych, z nabożeństwem wielkim prosili. S. *Atanazy* świadczy o owym wielkim *Antonim*, cudami znakomitemi y świętobliwością życia słynącym pustelniku, że ilekroć mu się zdarzyło, gdzie Kapłana potkać, zaraz upadał ku ziemi, y prosił go o benedykcyą, z czego doznawał znacznego przymnożenia łaski Niebieskiey.

P. 4. *Co powinni poddani Krolowi, Urzędowi, Dziedzicznemu Panu? &c.*

O. Poſzanowanie, miłość, poſłuſzeńſtwo, wierność w oddawaniu należytych powinności, *np.* poborow, cła, iako też robocizny, czynſzow &c. wedle dawnych zwyczaiow.

P. 5. *Co powinni Panowie ſwoim poddanym?*

O. 1. Praw dotrzymywać od Przodkow nadanych, bo te kupili ſobie poddani albo pieniędzmi, *np.* gdy oſadzano miaſto, albo pozwoleniem czynſzow lub robocizny, iako we wſiach, á kupioney rzeczy nikomu brać ſię nie godzi. 2. Powinni ich od opreſſyi żołnierſkiey, ſąſiedzkiey, nieprzyiacielſkiey, zgoła od wſzelkich krzywd y uciſkow zaſłaniać. 3. Przyſtęp wolny do ſiebie, y ucho łatwe dawać, aby ſię w krzywdach y urazach beſpiecznie uſkarżyć, y pomoc gotową odnieść mogli. 4. Wyſtępki ich karać wedle miary przeſtępſtwa, nie z gniewu iednak, ani z łakomſtwa,

żeby

żeby co z nich ſkubnąć, albo winę wziąść á ile nieſłuſznie, ale z powodu ſamey ſprawiedliwości y poprawy. 5. Nie uciemiężać ich pańſzczyzną, lub nakładaniem prac zbytnich, danin nie zwykłych &c. 6. Nie bydź okazyą ruiny duſzney poddańſtwu, albo przez zgorſzenie y zły przykład, albo przez rozkazywanie y przymuſzanie ich do złego. 7. Panowie dorobkow, przychowkow, y zbiorkow poddanego, przemyſłem y pracą nabytych, nie powinni ſobie przywłaſzczać, bo Chrześcianie, á ieſzcze iednego narodu ludzie, nie ſą niewolnikami u Panow, ani bydź mogą. 8. Poddanego, ktory na Pańſkich uſługach zdrowie pracami ſtargał, albo ſię zſtarzał, powinni ratować, lub też z poddańſtwa wyzwolić &c.

P. 6. *Co powinni ludzie młodzi, ludziom ſtarym, ſtatecznym, ſędziwym?*

O. Wſzelką cześć y poſzanowanie. Tak bowiem Duch ſam Przenayświętſzy przykazuie „ przed człowiekiem

„ ſędzi-

„ ſędziwym powſtań, á czcij oſobę ſtarego. (m) Przyczyna tego mimo innych wielu, y ta ieſt: że w ludziach ſędziwych, oprocz zacności lat, ktorym honor ieſt powinny, ieſt też zacność doświadczenia, rozsądku, roſtropności, z długości lat pochodząca. Ztąd grzeſzą śmiertelnie młodzi, gdy ſię z ſędziwych ludzi naśmiewaią, wzorki z nich wybieraią, łżą, ſzkaluią &c. Tacy niech ſobie przypomną, co ſię ſtało z owemi ſwawolnemi chłopięty, ktorzy ſię naśmiewali z *Elizeuſza* Proroka, wołaiąc nań, *aſcende calve! aſcende calve!* poſtępuy łyſy! poſtępuy łyſy! za to bowiem urągowiſko y nieuſzanowanie Swiętego ſtarca; wypadſzy, z dopuſzczenia Boſkiego, dwie z laſa niedźwiedzie, czterdzieści y dwoie pacholąt w kęſy rożſzarpały, iako o tym świadczą Xięgi Krolewſkie, *IV. Reg: c. 2. v. 23. 24.*

Jakie

(m) Honora perſonam ſenis, & coram cano capite conſurge. *Levit:* 19. *v.* 32.

V. *Jakie ſą powinności Opiekuna y Kuratora?*

Uważać to należy, iż *Opiekun* ieſt ten, ktoremu ieſt poruczona opieka ſieroty [a] y dobr iego: *Kurator* zaś, czyli Dozorca, ktory przydany bywa małoletniemu, czyli lat prawnych niedoſzłemu, oſobliwie dla ſtarania około dobr iego. W tym ſię więc między ſobą rożnią: że Opiekuna przydaie Urząd pryncypalnie dla pieczy oſoby, á potym y dla ſtarania około dobr niedoroſłego: Kuratora zaś, pryncypalnie dla ſtarania około dobr, á potym y dla pieczy oſoby doraſtaiącey.

Opiekun zatym powinien mieć ſtaranie o koło ſieroty, oſobę iego ſwą pieczą zaſtępować, obyczaiami go dobremi napawać, napominać, po Chrześciańſku przez ſię, lub przez innych edukować, y u-

(a) *Sierota*, ktory w opiece ęzyiey ieſt, choć nie ubogi. *Cnap*: in *Thes*: Pupillus & Pupilla in Tutoris poteſtate eſt. *Cic*:

usilnie się ſtarać, aby się kunſztu lub profeſſyi przyzwoitey ſobie nauczył. Powinien także Dobr iego mieć ſtaranie, wiernie y należycie one adminiſtrować: gdyż go na ten koniec Prawo ſtanowi, y naznacza go ſierocie miaſto Oyca, ktorego w tym razie mieyſce ſwą pieczą zaſtępuie. Opiekun bowiem ieſt ten, ktory ſierocie przydany bywa dla obrony, pomocy, ſtarania y pieczy tak oſoby, iako też dobr ſierocych.

Kurator zaś powinien wiernie y należycie dobra małoletniego adminiſtrować, nad to oſobę iego, gdy potrzeba, pomocą wſpierać, obroną ſwoią zaſtępować, edukacyi y ćwiczenia przypilnować: gdyż oſobliwie naznaczonym bywa dla ſtarania około dobr, a potym y dla ſtarania o koło oſoby. Przeto ieżli Opiekun lub kurator w tey mierze obowiązkom ſwoim zadoſyć nie czyni, lub one niedbale odbywa, ciężko taki grzeſzy, y obowiązany

ieſt

iest do nadgrodzenia szkody, gdyż przeciwko swoiey powinności y funkcyi ściągaiącey się do pożytku innych grzeszy, á pogotowiu przeciw sprawiedliwości.

Ztąd iak Opiekun, tak Kurator, powinni zaraz inwentarz wszelkich dobr ruchomych y nieruchomych bądź sieroty, bądź małoletniego urzędownie zrobić y ułożyć (b) wszystkie ich dobra, sprzęty, ruchomości, prawa, tranzakcye, pilnie przeyrzeć y zachować: starać się o roczne z dobr dochody, rzeczy zepsuciu, czy iak mowią *deteryoracyi* podległe zprzedać, zpieniężyć; za przedaż dobr ruchomych, nieruchome pożytek czyniące, nabyć &c.

Co ieżeli zaniedbaią, albo rzeczy sierocińskie na pożytek swoy obrocą, tedy powinni rzecz wziętą lub zgubioną wrocić, y pożytek cały ustaiący, iako też szkodę wynikaiącą, pod obowiązkiem sumnie-

(b) *l.* 24. Cod: de admin: tutor.

mnienia nadgrodzić: gdyż o ſłuſzną nadgrodę za ſwoią adminiſtracyą dopomnieć ſię mogą, á tak ich funkcya obraca ſię na ich y na cudzy pożytek. Grzeſzą też, ieżeli ſierocie lub małoletniemu na złe rzeczy lub na fraſzki pieniędzy dodaią: gdyż wedle ſwey powinności, powinni wiernie y pożytecznie dobrami ich rządzić, y zawiadować.

Do ſierot zaś y mało-letnich należy, aby byli z poſłuſzeńſtwem, ſłuchaiąc rady, y z poſzanowaniem ku ſwoim Opiekunom y Kuratorom, tak iakoby ku Rodzicom, ktorych oni mieyſce zaſtępuią.